

דברי תורה

מאת נ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

שנאמרו בסעודה שלישית שבת פרשת אחרי קדושים תש"פ לפ"ק

בביתו נאוה קודש

יוצא לאור ע"י מכון מעדני מלך וויען - גליון אלף קנ"ט

אותו הקב"ה מלאך לשמור את ישראל. וכן הוא אומר (שמות כג-ג) הנה אנכי שולח מלאך לפניך לשמרך בדרך. והטעם שעשה מן האדם מלאך לשמור את ישראל, מפני שאין מלאך יכול להמליץ טוב על בני ישראל כמו אדם, כי מלאך אינו מבין ההרפתקאות וההכרחיות שהאדם צריך להכריח את עצמו לעבוד את השי"ת, ואינו יודע ומבין את היצר הבווער באדם, אבל אם נעשה מאדם מלאך, הוא יודע הכל, והוא יכול להמליץ טוב על ישראל, על כן עשה ה' מן חנוך מלאך, שיוכל להמליץ טוב על ישראל עכ"ד. [וכן הוא בגמרא (חגיגה טו.) דאתיהיבא רשותא למטטרון למיתב ולמיכתב זכותא דישראל ע"ש].

ולכן הגם שאין המלאך רשאי להיות שם בקודש, זהו מפני שאינו יכול להמליץ טוב על ישראל, אבל הכהן גדול כשנעשה מלאך מאדם, שפיר מותר להיות שם, כי הוא יודע ומבין איך להמליץ טוב על ישראל. וזהו כוונת התרגום יונתן, בבואו לכפר בקודש 'על חוביהון דישראל', שזהו נתינת טעם, כי המלאך לא יוכל להמליץ טוב, אלא הכהן גדול שנעשה מלאך ודפח"ח.

ולפי דבריו גם מלאך מט"ט שלא נברא מלאך, אלא נתהפך מאדם למלאך, והוא כותב זכויותיהן של ישראל, שפיר מותר להכנס, דומיא דהכהן גדול שהיה רשאי ליכנס. והנה מלאך מט"ט הוא שר העולם (תוס' חולין ט. ד"ה פסוק). וכתוב בספר הפליאה (דף רג.) מט"ט הוא שר

וכל אדם לא יהיה באהל מועד בבואו לכפר בקודש עד צאתו (ז-ט). במדרש (ויק"ר כא-יב) אמר רבי אבהו וכהן גדול לא אדם היה. אלא כההוא דאמר רבי פנחס בשעה שהיה רוח הקודש שורה עליו היו פניו בווערות כלפידים עליו, הדא הוא דכתיב (מלאכי ב-ז) כי שפתי כהן ישמרו דעת וגו', כי מלאך ה' צבאות הוא ע"כ.

ובגמרא (יומא לט:) אותה שנה שמת בה שמעון הצדיק, אמר להם בשנה זו הוא מת. אמרו לו מנין אתה יודע, אמר להם בכל יום הכפורים היה מזודמן לי זקן אחד לבוש לבנים ועטוף לבנים, נכנס עמי ויצא עמי, והיום נזודמן לי זקן אחד לבוש שחורים ועטוף שחורים, נכנס עמי ולא יצא עמי, אחר הרגל חלה שבעה ימים ומת ע"כ. וכן הוא בגמרא (מנחות קט:). ובתוספות (שם ד"ה נזודמן) כתבו, דבירושלמי (יומא א-ה, ה-ב) פריך, והא כתיב וכל אדם לא יהיה באהל מועד, ואפילו מלאכים דכתיב (יחזקאל א-י) ודמות פניהם פני אדם. ומשני דשמא שכינה היתה ע"כ.

ובאהבת חיים (ליום הכיפורים) הביא מהרה"ק מוהרי"ד מבעלזא זי"ע שהקשה, דאם כן איך משני רבי אבהו שהכהן גדול היה נכנס כי מלאך ה' צבאות הוא, הא רבי אבהו בעצמו שם בירושלמי קאמר דגם המלאכים לא היו יכולים להיות שם. ואמר בהקדם דברי אביו הרה"ק מוהרי" זי"ע, במה שמצינו אצל חנוך, ויתהלך חנוך את האלקים ואינונו (בראשית ה-כד). ואיתא בזה"ק (ח"א נו:) שעשה

חמה, פני יהושע כפני לבנה (בבא בתרא עה.), כי הדבוק באש מאיר עליו מאורה. וכמו כן התורה, אשר הוא וחכמתו אחד, כתיב ביה (ירמיה כג-כט) הלא כה דברי כאש. ולכן תלמידי חכמים הדבוקים בהקב"ה על ידי תורתו, אמרו עליהם (חגיגה כז.) שגופן אש ע"ש. ועל כן כיון שאהרן היה בטל כולו לה', וכמו שנאמר (שמות טז-יז) ונחנו מזה, על כן היו פניו בוערות כלפידים. - ומעתה יש לומר דכמו שמצינו לגבי שבת, דהמוציא אוכלין מפחות מכשיעור בכלי פטור אף על הכלי שהכלי טפלה לו (שבת צג.), כמו כן הדבוק בה' נעשה טפל לו, ויוכל ליכנס. וכיון שפניו בוערות כלפידים שזה מעיד על דביקותו בה', היה יכול להכנס בפנים.

והנה מצות התורה, לאהבה את ה' אלוקים, ללכת בכל דרכיו, ולדבקה בו (דברים יא-כב). וברש"י וכי אפשר לומר כן, והא אש אוכלה הוא, אלא הדבק בתלמידי חכמים ומעלה אני עליך כאילו נדבקת בו (כתובות קיא.) ע"ש. ונראה דבודאי שייך דביקות באש ה' על ידי תורתו, ולכן תלמידי חכמים כל גופן אש. ותלמידי חכמים שאין להם בעולמם רק תורת ה' המה דבוקים בה', שהוא וחכמתו אחד. אך הקושיא היא, כי מדריגה זו לא יתכן בכל אחד, ולא כל אחד מסוגל בתכונתו להגיע למעלת חכמי ישראל, ואיך יתקיים בהם מצוה זו שניתנה לכל ישראל. ועל זה אמר, דכיון שתלמידי חכמים דבוקים ובטלים לה', והוא מבטל עצמו ומדבק את עצמו לחכמים, הרי הוא נעשה טפל להתלמיד חכם, והתלמיד חכם טפל להקב"ה, והרי הוא נעשה גם כן דבוק לה' על ידי הממוצע שהוא התלמיד חכם.

ומעתה יש לומר כי בהיות שהמלאך מט"ט הוא שומר ישראל, וכמו שאמר הנה אנכי שולח מלאך לפניך לשמרך, ועל דרך שאמר הכתוב (תהלים צא-יא) כי מלאכיו יצוה לך לשמרך בכל דרכיך. וכמו שהבגדים של אדם הם טפלים להאדם, כיון שמלביש אותם לצרכו, כן המלאכים של שמירה הם טפלים להאדם, ובטלים אצלו, ולכן אותו מלאך ששומר על הכהן גדול, היה רשאי ליכנס יחד עמו לקודש.

הפנים המנהיג את בניו ומצטער בצערם ומבקש עליהם רחמים ע"כ. ואם כן יש לומר דהזקן שהיה נכנס עם שמעון הצדיק היה מלאך מט"ט שנעשה אש מבשר, והוא רשאי ליכנס להמליץ טוב על ישראל. וכיון שהוא שמח בשמחתן של ישראל ומצטער בצרתם, על כן בכל יום הכיפורים היה לבוש לבנים לשמחה, ובשנה האחרונה לשמעון הצדיק הצטער באבלותו ונכנס בבגדים שחורים.

*

ובזה היה מתיישב מה דאיתא בגמרא (סוטה לג.) יוחנן כהן גדול שמע בת קול מבית קודש הקדשים שהוא אומר נצחו טליא דאזלו לאגחה קרבא לאנטוכיא [שהלכו פרחי כהונה, בני בית חשמונאי, להלחם עם יוונים לפני יום הכיפורים, ונלחמו ביום הכיפורים, ושמע יוחנן בת קול כשהיה עובד עבודת יום הכיפורים]. ושוב מעשה בשמעון הצדיק ששמע בת קול מבית קודש הקדשים שהוא אומר בטילת עבידתא [חיל] דאמר שנאה לאייתאה על היכלא, ונהרג גסקלגס [שם מלך יוון] ובטלו גזירותיו, וכתבו אותה שעה וכיוונו ע"כ. ובעיון יעקב שם הקשה, דאיך שמע בת קול בקודש הקדשים, הא גם מלאכים אין רשאים ליכנס רק השכינה עצמה. והכא לא היה מהשכינה, דאם כן לא מקשה הכא מידי דאין מלאכים נזקקין ללשון ארמי. וכתב דנראה דחולק סוגיא זו על הירושלמי. ובלאו הכי כתוב ביפה תואר (ויק"ר כא-יב) דיש חילוקי דיעות בזה ע"כ. ולפי הנ"ל יש לומר דהבת קול יצא ממלאך מט"ט שר העולם, שנכנס ויצא עם הכהן.

*

ויש לומר עוד בטעם דמלאך מט"ט אינו בכלל האיסור של וכל אדם לא יהיה באהל מועד, בהקדם לבאר מה שאמרו על הכהן הגדול שהיו פניו בוערות כלפיד אש בשעה שרוח הקודש שורה עליו, לאיזה צורך הדגישו מעלתו של אהרן בנקודה זו דייקא. ונראה כי הכתוב אומר (דברים ד-כה) כי ה' אלקיך אש אוכלה הוא, ולכן הדבוקים ובטלים לה' מאיר עליהם אור מאש ה'. ועל דרך שמצינו שאמרו פני משה כפני

האמת בזה, אלא שביום המילואים היה צריך להיות אש מן השמים, והיה אש זרה ע"כ.

ולפי זה דעצם הקרבת קטורת היתה כדין, אלא שהחסרון היה בהאש, יש לומר באופן אחר, כי באמת אין כניסה לאהל מועד לכל אדם, רק למי שפניו בוערות כלפידים, שזה מורה על דביקותו בה', אשר ה' אלקיך אש אוכלה, והוא בטל כולו לה'. אמנם מי שיש לו זחיחות הלב, אני ואתה ננהיג העדה, אינו יכול להתדבק בה', כי תועבת ה' כל גבה לב, ואין לו להכנס בפנים. והאש שצריכה להיות על פני הכהן בכניסתו, היתה זרה להם, כי לא הגיעו למדרגה זו, ולכן מתו. כי לא היו דבוקים כל כולו בה', אלא בקרבנם 'לפני' ה', ולא הגיעו לביטול להדבק בה', אלא עומדים רק סמוכים לפניו, ולכן מתו בכניסתם.

*

עוד יש לומר על פי מה שראיתי מובא בשם הגר"ח מבריסק זצ"ל שהקשה, איך נאסר להמלאכים להיות באהל מועד בשעת העבודה, הא להם לא ניתנה תורה, ומה שייך ציווי ואזהרה עליהם. ואמר שאין זה דין על המלאכים, אלא דין בעבודת יום הכיפורים, שהעבודה צריכה להעשות על ידי הכהן בשעה שאף אדם ואפילו מלאך לא נמצא שם ע"כ.

ולפי זה שונה האיסור של כניסת האדם לכניסת המלאך. כי בשעה שאדם נכנס לאהל מועד, יש על האדם הזה לאו בכניסתו משעה שבא הכהן לפניו עד צאתו. ויש גם לאו על הכהן לעשות עבודתו בשעה שנמצא שם אדם. מה שאין כן בכניסת מלאך אין שום ציווי על המלאך, אלא על הכהן שאין לו לעשות שום מעשה עבודה בשעה שנמצא לפניו מלאך בפנים. ואם כן אחר שגמר הכהן המעשה, שגמר ההזאות בפנים, או שגמר נתינת הקטורת על האש. שפיר יתכן שיכנס מלאך לפניו, כי על כניסת המלאך אין איסור, והכהן כבר השלים מעשה העבודה, ואין לפניו עוד שום דבר לעשות בפנים. ואם כן שפיר יתכן,

והנה בגמרא (סוטה שם) אמרו דהבת קול היה בלשון ארמי, ופריך עלה הא אין מלאכי השרת מכירין בלשון ארמי ע"ש. ומשני בת קול שאני דלאשמועי עבידא [אותה מדה הממונה על כך יודעת בשבעים לשון, מפני שעשויה להשמיע, והיא משתלחת לכל הלשונות, פעמים לזה ופעמים לזה] ע"כ. ולפי הנ"ל יש לומר דבת קול זה יצא ממלאך מט"ט שמותר ליכנס, ובהיות שהוא שר הממונה על כל העולם, הוא צריך להכיר כל הלשונות, ושפיר מכיר גם בלשון ארמי. – ולחד תירוצא שם בגמרא, היה זה מלאך גבריאל, דאמר מר בא גבריאל [ולמדו ליוסף] שבעים לשון ע"כ. ויש לומר דגם הוא רשאי ליכנס עם הכהן, כי מלאך גבריאל הוא מהשומרים של ישראל, וכדאיתא בזה"ק (ח"ג קיה): מימיני מיכאל משמאלי גבריאל וכו' ע"ש. והשומרים בטלים הם להכהן, ורשאים ליכנס עמו.

*

ובזה היה נראה ליישב בתחלת הפרשה, אחרי מות שני בני אהרן בקרבנם לפני ה' וימותו (טו-א). ולכאורה הסיבה שאמר בקרבנם לפני ה' לכן מתו, הלא הקב"ה מקור החיים, ואתם הדבקים בה' אלקיכם חיים כולכם היום (דברים ד-ד), וקירבת ה' לא מביאה מיתה. ובגמרא (סנהדרין נב.) איתא שחטאם היו, שאמרו מתי ימותו שני הזקנים הללו, ואני ואתם ננהיג העדה. ולכאורה דיבור זה לא מחייב מיתה. ומה גם דקרא קאמר טעמא אחרינא, ויקריבו לפני ה' אש זרה (י-א).

ונראה דהנה בחתם סופר (טו.) כתוב, מה שהקטירו קטורת אשר לא צוה אותם, כי הם חשבו שהיום הוא כמו יום הכיפורים, כמו שכתב הרמב"ן באמת (ט-ב) שקרבנות היום היה ממש קרבנות יום הכיפורים, ומעתה ילמוד סתום מן המפורש להכניס גם כן קטורת לפני ולפנים. ואף על פי דביום הכיפורים מצינו דנעשה דוקא על ידי כהן הגדול, כבר כתב הרמב"ן (י-י) שיום זה היה לכל הבנים דין כהן גדול, לכן חשבו שמהראוי להכניס קטורת. ובתורת משה (גא.) הוסיף, דהם היו הזריזים לזכות במצוה, ואפשר כוונו

סופר בפרשתנו (לו). כתוב לפרש, ואל יבא בכל עת אל הקודש וגו', כי בענן אראה, וברש"י בענן של קטורת. ולכאורה אין זה מענין הקרא שאמר לפני זה, אל יבוא בכל עת אל הקדש, אלא הכי הוי ליה למימר אל יבוא בכל עת אל הקדש, אלא בעשור לחדש, דהוא מקביל אל בכל עת. על כן נראה לי דהכי פירושו, בענן הקטרת יבוא בכל עת, פירוש בשעה שהמחתה עומדת בפנים, וענן הקטרת עולה, הותר לבוא בכל רגע ורגע. ומיושב קושיית תוספות [ריב"א] על התורה, איך התירו לבוא להוציא כף המחתה, מוטב להניחו כך עד שנה הבאה, ולא ליכנס ביאה ריקנית, ומה שתירצו דאין כבוד שלמעלה להניח שם כל השנה מחתה באפרה, טוב הוא, אבל על כל פנים, איך הותר מסברא ביאה ריקנית לפני ולפנים. ולהנ"ל ניחא, שבשעה שהמחתה וענן הקטורת עומד בפנים, הותר לבוא בכל עת. ואין לומר אם כן בכל יום יקטיר קטורת ויכנס. ויש לומר, על כל פנים ביאה ראשונה אטורה, שהרי היה צריך להקטיר בפנים, ואם כן נכנס בלי קטורת וחייב מיתה, בלתי ביום הכיפורים שמצווה לעשות כן, וביום הכיפורים שהותרה ביאה ראשונה ולהקטיר שם, שוב כל זמן שהמחתה עומדת, הותרה כל הביאות ע"כ.

ומעתה הא תינח אי נימא שנכנס בפנים קודם ההקטרה, אי אפשר לו להכהן להכנס בפנים רק פעם אחת בשנה, כשהותר לו להכנס לצורך העבודה. אבל אי נימא כהצדוקים שמתקנים הכל מבחוץ, ונכנס לפני עם ענן הקטורת, אם כן יוכל להכנס לפני גם כל השנה כולה, דבענן הקטורת הותר לבוא בכל עת. על כן הודיע לנו הכתוב כי כניסה זו היא רק 'אחת בשנה', אבל כל השנה לא יתכן לבוא, כי מצות ההקטרה הוא לפני ה' בפנים, וחייב מיתה על ביאה הראשונה שעדיין ליכא ענן הקטורת.

שהבת קול ששמע הכהן בפנים, היה ממלאך שנכנס בפנים אחר שגמר הכהן מעשה העבודה שלו.

*

והנה בשפת אמת (יומא שם) כתוב, דהאיסור של וכל אדם לא יבא באהל מועד בבואו לכפר, הוא רק בשעה שנכנס להזאות או לקטורת, אבל על הכניסה האחרונה שנכנס רק להוצאת הכף והמחתה, על אותה שעה ליכא איסור, ושפיר יש לומר דהזקן שנכנס עמו ויצא עמו היה אחר גמר העבודה, כשנכנס להוציא הכף והמחתה, דאז ליכא איסור ע"כ. וממילא מיושב גם הקושיא מהבת קול ששמע הכהן, שזאת היתה בהוצאת כף ומחתה.

*

והנה פרשת עבודת היום מסיימת, והיתה זאת לכם לחוקת עולם, לכפר על בני ישראל מכל חטאתם אחת בשנה (טו-טז). ולכאורה הא דסיים 'אחת בשנה' מיותר, כי עשירי בתשרי אין בשנה רק פעם אחת. ונראה דהנה אמרו (יומא יט): שהיו משביעין הכהן גדול, שלא יתקן מבחוץ ויכניס כדרך שהצדוקין עושין. וברש"י דבהיכל היו נותנין אותה צדוקין על האש ואחר כך מכניסין, שהיו דורשין אל יבא וגו' כי אם בענן, כי בענן אראה (טו-טז), ומשמע כי בענן עשן הקטורת יבוא, ואז אראה על הכפורת ע"כ. ואנו קבלנו הלכה למשה מסיני, שתחלה יכנס לקודש הקדשים, ורק אחר כך יתן שם הקטורת על האש. והעיקר כפי שנאמר בקרא אחריו (טז-טז) ולקח מלא המחתה וגו', והביא מבית לפרוכת, ונתן את הקטורת על האש לפני ה'. ומה תלמוד לומר כי בענן אראה על הכפורת, מלמד שנותן בה מעלה עשן (יומא נג).

ומעתה יש לומר כי הפסוק הזה מכריח כקבלת משה רבינו כנגד דעת הצדוקים, והוא דהנה בחתם

הגליון הזה נתנדב על ידי

מוה"ר ר' יושע שטערן הי"ו
לרגל השמחה השרויה במעונו
בהולדת בתו למזל טוב

מוה"ר ר' יוחנן אליעזר ברי"ח כ"ץ הי"ו
לרגל השמחה השרויה במעונו
בהולדת בתו למזל טוב

הרוצה לנדב להוצאת הגליון יפנה להר"ר יואל ברא"ש פייערווערקער הי"ו 347.425.2151